

тощо» [5, с. 100]. Ми теж підтримуємо таку позицію тому, що далеко не завжди наявність місця роботи буде вказувати на можливість або неможливість відшкодування шкоди у кримінальному провадженні. В той же час при винесенні рішення про відмову у затвердженні угоди у зв'язку з очевидною неможливістю виконання взяти обвинуваченим на себе зобов'язань суд має надавати аргументи, чому саме він прийняв таке рішення, а для цього в матеріалах кримінального провадження мають бути докази, які дійсно вказують на неможливість виконання таких зобов'язань.

Література:

1. Узагальнення судової практики здійснення кримінального провадження на підставі угод. Подільський районний суд міста Києва. URL: <https://pd.ki.court.gov.ua/sud2607/inshe/zakon/uzagal>
2. Постанова Пленуму ВССУ «Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод» від 11.12.2015 № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013740-15#Text>
3. Ухвала Комсомольського міського суду Полтавської області від 04.05.2018, справа № 534/530/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73800864>
4. Ухвала Ковпаківського районного суду м. Суми від 05.11.2019, справа № 592/15999/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85425934>
5. Рибалко В.О. Оцінні поняття в кримінальному процесуальному праві України: монографія. Львів: Видавництво. 2017. 260 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-580-1-68>

ПОРУШЕННЯ ВИМОК КПК УКРАЇНИ ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ ВІДМОВИ У ЗАТВЕРДЖЕННІ УГОДИ ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Дабіжа Олена Анатоліївна

аспірант кафедри кримінального процесу

Національний університет «Одеська юридична академія»

м. Одеса, Україна

ORCID ID: 0009-0006-2101-8121

Якщо вести мову про процесуальні підстави відмови у затвердженні угод про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо

кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби, то в цілому вони є вкрай подібними до підстав для відмови у затвердженні угоди в інших кримінальних провадженнях. Така ситуація є цілком очікуваною, адже з процесуальної точки зору порядок укладення та затвердження угод про визнання винуватості є однаковим.

Найчастіше судді звертають увагу на наступні недоліки:

– суперечності між угодою про визнання винуватості та обвинувальним актом, який направляється до суду з такою угодою.

Наприклад, в одному з випадків суд зазначив, що «зі змісту укладеної угоди про визнання винуватості вбачається, що формулювання обвинувачення, викладене в ній не співпадає з формулюванням обвинувачення, викладеним в обвинувальному акті; перелік пом'якшуючих покарання обставин в угоді про визнання невинуватості не співпадає з переліком таких обставин в обвинувальному акті» [1]. Хоча чинне кримінальне процесуальне законодавство не зазначає, що всі обставини, які містяться в угоді про визнання винуватості, мають в незмінній формі бути перенесені в обвинувальний акт, однак саме такий висновок можна зробити з вказівки законодавця про направлення до суду обвинувального акту разом з підписаною сторонами угодою. Якщо в «стандартному» кримінальному провадженні обвинувальний акт складається тоді, коли у сторони обвинувачення достатньо доказів для доведення вини особи, то у випадку укладення угоди про примирення чи про визнання винуватості саме ця угода буде основною підставою для складання обвинувального акта та направлення його до суду. Іншими словами прокурор приймає рішення про складання обвинувального акту не через існування об'єктивних факторів, які дозволяють стверджувати про завершення досудового розслідування, а через факт підписання угоди. Отже саме угода буде підставою для складання обвинувального акта, а тому цілком очевидно, що акт повинен відповідати такій угоді за змістом.

Поряд з цим складно погодитись, що окремі положення в угоді про визнання винуватості та в обвинувальному акті обов'язково повинні дублюватись. Доцільно зробити припущення, що в кожному випадку суд повинен оцінювати такі невідповідності окремо і визначати, наскільки сильно вони впливають на права учасників кримінального провадження. В даному випадку слід згадати про відносно нову концепцію допустимості доказів [2], відповідно до якої далеко не завжди порушення способу збирання доказів буде тягнути за собою визнання їх недопустимими. Вважаємо, що при відмові у затвердженні угоди також є сенс говорити не про будь-яке порушення вимог КК чи КПК України, а про *істотне* порушення таких вимог, що і повинно оцінюватись судом.

– не надано згоду потерпілого на затвердження угоди про визнання винуватості.

«Угоду про визнання винуватості укладено у кримінальному провадженні, у якому бере участь потерпілий, при цьому до угоди не додано письмову згоду потерпілого прокурору на укладення угоди. Таким чином, угода про визнання винуватості не відповідає вимогам частини першої статті 472 КПК України та абзацу п'ятого частини четвертої статті 469 КПК України» [3]; «як вбачається з обвинувального акту, у вказаному кримінальному провадженні є потерпілий ОСОБА_7. Однак, всупереч вказаної норми закону, суду не надано письмової згоди потерпілого на укладання угоди, а відтак суд дійшов висновку про відмову у затвердженні угоди» [4];

– угоду укладено щодо особливо тяжкого злочину.

«ОСОБА_4 обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 410 КК України, санкцією якої передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на строк від 10 до 15 років, тобто злочин віднесено до категорії особливо тяжких... Злочин, передбачений ч. 4 ст. 410 КК України не віднесено до підслідності Національного антикорупційного бюро України, а також злочин не є таким, що вчинений за попередньою змовою групою осіб, організованою групою чи злочинною організацією або терористичною групою. Отже, у даному кримінальному провадженні укладення угоди про визнання винуватості є неможливим» [5].

– недотримання вимоги обов'язкової участі захисника під час укладення угоди про визнання винуватості.

Відповідно до ст. 52 КПК України, у разі укладення угоди про визнання винуватості участь захисника в такому провадженні є обов'язковою з моменту ініціювання укладення угоди. В той же час судді звертають увагу не лише на факт присутності такого захисника, але і на ефективність захисту. Так, в одному провадженні за ч. 4 ст. 402 КК України у обвинуваченого був захисник ще до моменту укладення угоди, проте при укладенні угоди було залучено іншого захисника з центру надання безоплатної правової допомоги. З цього приводу сам обвинувачений у судовому засіданні зазначив, що «обвинувачення йому зрозуміле, вину у пред'явленому обвинуваченні не визнає. Просить відмовити у затвердженні угоди, оскільки під час її укладання був безкоштовний адвокат, який переконав його, що два роки у дисциплінарному батальйоні – це добре і не надав слідчому та прокурору дані про його незадовільний стан здоров'я. Захисник ОСОБА_5, також просив відмовити у затвердженні угоди про визнання винуватості» [6]. Суд, оцінюючи дане кримінальне провадження, зазначив, що «з значеної угоди вбачається, що вона була укладена за участі захисника адвоката ОСОБА_6. Разом з тим, у підготовчому судовому засіданні учасники провадження підтвердили, що під час укладення угоди про визнання винуватості брав участь уповноважений законом на надання безоплатної правової допомоги захисник ОСОБА_6. Таким чином, суд вважає, що

угода про визнання винуватості була укладена без дотримання вимог п. 9 ч. 2 ст. 52 КПК України, що суперечить вимогам кримінального процесуального закону та є безумовною підставою для відмови у задоволенні угоди про визнання винуватості» [6].

В даному випадку варто погодитись з позицією суду, проте не з кінцевим формулюванням підстави для відмови у затвердженні угоди. Дійсно, судом було виявлено бажання сторони обвинувачення обмежити підозрюваного в праві на отримання якісної правової допомоги шляхом призначення йому захисника з центру надання безоплатної правової допомоги для участі в окремій процесуальній дії – укладенні угоди. Така ситуація має ознаки зловживання, адже підозрюваний на той момент вже мав захисника і залучення іншого для участі в укладенні угоди явно суперечить меті такої процесуальної дії, на що і звернув увагу суд. Проте в подальшому обвинувачений під час судового розгляду чітко повідомив, що виступає проти затвердження угоди з причин, які були озвучені вище. Власне такої відмови вже має бути достатньо для прийняття рішення про продовження судового розгляду без затвердження угоди. Тому констатуємо правильність позиції суду в частині встановлення порушення права на захист, проте первинною підставою для відмови у затвердженні угоди про визнання винуватості має бути позиція самого обвинуваченого.

Література:

1. Ухвала Деснянського районного суду м. Чернігова від 13.07.2022, справа № 750/2829/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105264181>

2. Стоянов М.М., Торбас О.О. “Нові” критерії допустимості доказів у кримінальному процесі. Правові новели. 2021. № 13. С. 125-130.

3. Ухвала Виноградівський районний суд Закарпатської області від 27.05.2021, справа № 299/1973/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97201942>

4. Ухвала Комунарського районного суду м. Запоріжжя від 31.10.2019, справа № 333/5437/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85538059>

5. Ухвала Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 04.04.2022, справа № 335/2010/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103834522>

6. Ухвала Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 25.10.2022, справа № 185/4595/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107198964>